

waterschap
**vallei en
veluwe**

Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn

T (055) 527 29 11
E info@vallei-veluwe.nl
I www.vallei-veluwe.nl

Aan dijkgraaf en heemraden van Waterschap Vallei
en Veluwe

INSPRAAKNOTA

Datum	3 april 2014	Documentnummer	
Afzender	Johan Wilbrink	Telefoonnummer	0630304150
Afdeling	Projectrealisatie		
Onderwerp	Inspraaknota ontwerpbesluit Projectplan Aanpassen Heelsumse beek		

In de periode van 16 december 2013 tot en met 27 januari 2014 is het Ontwerpbesluit Projectplan Aanpassen Heelsumse beek gepubliceerd op de website van het Waterschap en op www.overheid.nl. Tijdens deze periode zijn er twee zienswijzen ingediend.

Onderstaand zijn een samenvatting van deze zienswijzen en de reactie daarop van het waterschap weergegeven. De zienswijzen bestaan uit diverse onderdelen. Voor de reactie van het waterschap zijn de beide zienswijzen opgesplitst in onderdelen.

Indiener zienswijze 1: Stichting tot Behoud van de Veluwse Sprengen en Beken (hierna: de Bekenstichting)

Datum: 17-01-2014

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 1a:

De Bekenstichting stelt vanuit landschappelijk oogpunt voor om het eerste deel van de omleiding te laten lopen via de huidige beekloop. Dit betreft het deel vanaf het eerste verdeelpunt vlak bij de N225 tot aan het bruggetje. Het eerste verdeelwerk kan dan vervallen en de huidige beekloop moet in dit deel dan verondiept worden.

Reactie Waterschap:

De door de Bekenstichting voorgestelde aanpassing van de beekloop heeft geen nadelige effecten op het realiseren van de KRW-doelen en HEN-functie. Het ontwerp is op dit punt dan ook aangepast.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 1b:

De Bekenstichting vindt het jammer dat een groot deel van het water na aanpassing niet meer via de huidige beekloop uitmondt in de Nederrijn. Verzocht wordt om de aan te brengen verdeelwerken zodanig in te richten, dat bij onvoldoende functioneren van de aangepaste beek, het water op eenvoudige manier weer door de huidige loop gelaten kan worden.

Reactie Waterschap:

De huidige beekloop naar de Nederrijn blijft gehandhaafd en wordt na aanpassing via een eenvoudige verdeelconstructie gescheiden van de aangepaste beekloop.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 1c:

De Bekenstichting wijst erop dat het goed functioneren van de Heelsumse beek gebaat is bij het reduceren van waterwinning van Vitens bovenstrooms. Wenselijk is dat dit aspect ook voldoende aandacht van het waterschap krijgt.

Reactie Waterschap:

Het waterschap heeft dit onderwerp actief op de agenda gezet van de "Renkumse Poort". De verantwoordelijkheid voor waterwinningen ligt echter bij de Provincie Gelderland.

Wel/ geen wijziging in het besluit

Als gevolg van deze zienswijze is de situering van de bovenloop (vanaf de N225 tot het bruggetje) van de beek gewijzigd ten opzichte van het ontwerp besluit projectplan.

Deze wijziging is in de bijlagen bij het definitief besluit Projectplan weergegeven op de 'Inrichtingstekening Aangepast DO' en op de tekening 'Dwarsprofielen bij Inrichtingstekening aangepast DO'.

De overige onderdelen van de zienswijze hebben niet geleid tot aanpassing van het projectplan.

Indiener zienswijze 2: De Vereniging Vijf Dorpen in 't Groen (hierna: de Vereniging)

Datum: 26-01-2014

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 2a:

De Vereniging is van mening dat de projectbeschrijving te summier is en dat de titels van de hoofdstukken de inhoud soms niet of nauwelijks dekken. Dit ondanks de door de Vereniging van het waterschap ontvangen schriftelijke en mondelinge toelichting. Zij beveelt een gedetailleerder integrale projectbenadering aan, waarin niet alleen naar de Jufferswaard wordt gekeken, maar naar het gehele stroomgebied van de Heelsumse beek.

Reactie Waterschap:

Het projectplan is gebaseerd op artikel 5.4 van de Waterwet, waarin staat waar een projectplan aan moet voldoen. Het onderhavige projectplan voldoet daar aan. Daarbij wordt in de tekeningen van de bijlagen een gedetailleerd beeld van de maatregelen gegeven.

Het ontwerp-projectplan waarop kon worden ingesproken, bevat een beschrijving van de voorgestelde concrete maatregelen, welke door het waterschap worden uitgevoerd in de Jufferswaard. Deze maatregelen leveren een bijdrage aan de KRW-doelstellingen die gelden voor de hele Heelsumse beek en Nederrijn.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 2b:

Binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn de eisen waaraan de Heelsumse beek zou moeten voldoen nog zeer globaal geformuleerd. Met name wordt gesteld dat er uiterlijk eind 2015 een mogelijkheid moet zijn voor vis om uit de Nederrijn de Heelsumse beek te bereiken.

De Heelsumse beek is door de Provincie Gelderland aangewezen als HEN (Hoogst Ecologisch Niveau)- water. Van belang voor de ecologische kwaliteit van deze wateren zijn de natuurlijke morfologie van de beek, een regelmatige waterafvoer met natuurlijke variatie in stroming en peilen, de waterkwaliteit en de samenhang van het water met het omliggende landschap en het grondgebruik.

Het Waterschap heeft in 2009 het 'Onderhoudsplan Zuid Veluwe beken' opgesteld voor de periode 2010-2015. Hierin worden enkele knelpunten voor de Heelsumse beek genoemd die opgelost moeten worden, zoals het verkrijgen van een meer meanderend karakter van de beek in traject 6000- 6800. Hierbij is het vreemd dat de cascade, ten noorden van de papierfabriek Schut niet genoemd wordt.

In paragraaf 1.1 van het ontwerpbesluit Projectplan wordt gesteld dat de Heelsumse beek, met de huidige inrichting, niet aan de KRW-eisen en HEN-normen voldoet. De aanpassingen van de Heelsumse beek in de Jufferswaard brengt daar ook geen

verandering in. Daarvoor is een integrale aanpak nodig. Ook zal de natuurlijke morfologie van de beek worden aangetast door de beekverlegging, wat tegen de HEN-normen ingaat.

Reactie Waterschap:

De KRW stelt harde eisen, bijvoorbeeld dat de EQR-score voor vis van 0,23 omhoog moet naar 0,39. Uit de analyse hoe deze verbetering te bereiken is, blijkt dat het slibrijke deel in de uiterwaarden veruit het slechtste traject voor vis is en dus dat een kwaliteitsverbetering het beste te verkrijgen is door verbetering van dit traject. Tevens is het traject in de uiterwaarden het meest bepalend voor de mogelijkheid van vismigratie vanuit de Nederrijn. Dit is de reden waarom Rijkswaterstaat participeert in het huidige project.

Op deze manier worden stapsgewijs de KRW-doelen en HEN-functie gerealiseerd.

Het genoemde traject 6000-6800 bestaat niet. Dit moet zijn 6000-6080. Dit traject en dus ook de genoemde cascade bij papierfabriek Schut, bevindt zich bovenstrooms van de uiterwaard en ligt dus buiten het projectgebied. In het onderhoudsplan wordt het onderhoud geregeld. Dit plan heeft niet tot doel om uitspraken te doen over te nemen maatregelen. Hierin wordt hooguit aangegeven wat mogelijke knelpunten zijn. Opgemerkt wordt nog dat de hele Heelsumse beek uiteraard onze zorg heeft.

Zo is het duidelijk dat de genoemde cascade bij Schut niet vispasseerbaar is. Te onderzoeken is nog of er een kosteneffectieve en uitvoerbare maatregel mogelijk is om dit te verbeteren. Dit hoort echter niet tot het onderhavige project.

In paragraaf 1.1 van het ontwerpbesluit projectplan wordt vermeld, dat de Heelsumse beek in de uiterwaarden niet aan genoemde KRW-eisen voldoet. Het onderhavige project en dus ook dit projectplan, richt zich op dit deel van de Heelsumse beek.

De huidige loop van de Heelsumse beek in de uiterwaarden is medio jaren negentig volledig aangepast en voldoet naast KRW-doelen ook niet aan de HEN-functie. Door de in het projectplan voorgestelde aanpassingen van de Heelsumse beek worden zowel de KRW-doelen als de HEN-functie in de uiterwaard verbeterd.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 2c:

Uit het Onderhoudsplan Zuid Veluwe beken blijkt dat er geen visstand-onderzoek plaatsvindt in de beek. Wel maakt de beek onderdeel uit van een Toestand- en Trendmonitoring programma onder de KRW, waarin men globaal verschuivingen vaststelt van macrofauna, vissen, vegetatie en diatomeeën. Dit onderzoek vindt een keer in de zes jaar plaats. Hoe dit onderzoek onderdeel heeft uitgemaakt van de

besluitvorming om te komen tot de aanpassing van de Heelsumse beek is onbekend. Dat betekent dat het vóórkomen van vis onder de huidige omstandigheden niet bekend is, waardoor er ook niets gezegd kan worden over de vismigratie.

Reactie Waterschap:

Voor het toetsjaar 2009 is er KRW-onderzoek uitgevoerd en ook na 2009 is er voor de daarop volgende periode onderzoek uitgevoerd. In deze onderzoeken werd een erg lage KRW-score verkregen voor macrofyten, macrofauna en vis.

Met betrekking tot de visstand wordt nog opgemerkt dat het om uitgebreide onderzoeken ging. De aanwezige visstand is hierbij op meerdere locaties onderzocht op voorkomende soorten, gewicht per soort en voorkomende jaarklassen. Uit de onderzoeken is geconcludeerd dat de beek arm is aan soorten en vooral aan soorten voor stromend water.

Een goede vistrap loopt in de Nederrijn door tot onder het rivierpeil in het trekseizoen, is diep genoeg voor de volwassen doelsoorten, kent voldoende rustplekken en voldoet aan de eisen voor de maximale stroming.

De cascade in de huidige monding van de Heelsumse beek in de Nederrijn heeft al vanaf de aanleg medio jaren negentig niet goed gefunctioneerd voor vispassage. De werking is verder verminderd, doordat er veel losse keien die er op aangebracht waren, zijn verdwenen of verplaatst. Er zijn daardoor onder andere minder rustplekken voor de vissen. Daarnaast wordt er zoals bekend in de beek gerecreëerd, dus dammen gebouwd etc., waardoor de mogelijkheid voor vismigratie nog minder wordt.

De beek stroomt niet meer door het oorspronkelijk voor vismigratie bedoelde middenstuk, maar ernaast. Bij lagere waterstanden, die vaak voorkomen, betekent dit dat de vistrap min of meer droog staat en het water via vele erg ondiepe zijstromen naar de Rijn stroomt.

Er kan dan ook worden gesteld dat de huidige cascade overwegend niet geschikt is voor vismigratie.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 2d:

In paragraaf 1.1 van het ontwerpbesluit projectplan wordt gesteld dat de Heelsumse beek in de uiterwaarden niet aan de KRW-eisen voldoet qua stroomsnelheid (permanent langzaam stromend). Nu blijkt in het project uitgegaan te zijn van een debiet van 200 l/s (maximaal), maar volgens schatting van de Vereniging heeft de huidige beek een actueel debiet van 400 l/s. Als beide beken in de formule van Manning worden ingevoerd komt de Vereniging voor de nieuw aan te leggen beek op een snelheid van ongeveer 10 cm/s en voor de bestaande beek op 13 cm/s . De

wijziging in stroomsnelheid is een verlaging, die niet gewenst is voor vis in stromende beken. Daarbij komt nog dat volgens de tekeningen de nieuwe beek een redelijk uniforme stroom wordt met weinig tot geen rust- en paaiplekken. Dit betekent dat de aanpassing van de Heelsumse beek minder ruimtelijke afwisseling biedt wat betreft rustige en snelstromende stukken dan bij de huidige loop.

Reactie Waterschap:

Zoals ook eerder aan de Vereniging vermeld is, is de aanpassing van de beek doorgerekend op basis van continu debietmeetgegevens die vanaf begin 2010 beschikbaar zijn. Hieruit blijkt dat de gemeten 200 l/s uitschieters naar boven zijn (400 l/s is geen reële waarde). Bij de ontworpen beek is uitgegaan van deze meetgegevens en verschillende te verwachten ruwheden. Hieruit blijkt dat het ontwerp voldoet aan de diverse van toepassing zijnde randvoorwaarden, zoals minimale en maximale stroomsnelheid en waterdiepte, voldoende water voor op peil houden van de grote waterplas en water voor de huidige beekmonding.

In het ontwerp zijn enkele verdeelwerken opgenomen. Deze zorgen ervoor dat water afgelaten wordt naar de huidige beekloop/-monding en naar de grote waterplas, die weer in verbinding staat met de huidige beekloop. De dimensionering van de ontworpen beek is dus gebaseerd op de hoeveelheid water die nodig is voor het realiseren van de KRW-doelstellingen, waarbij het overschot aan water op meerdere plekken uit de beek zal stromen.

In de huidige situatie is in de beekloop sprake van 2 kleine delen met een hoge stroomsnelheid en een groot tussentraject met een te lage stroomsnelheid.

In het ontwerp van de aangepaste loop is als uitgangspunt aangehouden dat de minimale stroomsnelheid in de gehele beek voldoende groot moet zijn, omdat dit de kwaliteitbepalende factor is. Voor stromingminnende vissen dient er ook stroming te zijn op de paaiplekken. Het gebrek aan diversiteit in verhang zal gecompenseerd worden door een goede inrichting. Hierbij wordt gestreefd naar een grote diversiteit in morfologie en habitats. Ook door begroeiing met waterplanten zal diversiteit in stroomsnelheid ontstaan. In de nieuwe situatie zal er per saldo een veel grotere ruimtelijke afwisseling ontstaan dan in de huidige situatie.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 2e:

Bij navraag is gebleken dat bij de planvorming "Aanpassen Heelsumse beek" met name gekeken is naar de winde en de rivierprik (Nederland leeft met Vismigratie, type 3). De winde stelt aan de paaiplaatsen specifieke eisen. Uit de inrichtingstekening met de principeprofielen (Tekeningnummer: 240713-DO) blijkt dat de eisen voor stroomsnelheid en diepte zeer minimaal zijn of niet gehaald worden.

Verder is in de Heelsumse beek migratie maximaal mogelijk tot de cascade (traject 6000- 6800). In de route vanaf de N225 zijn veel kunstwerken, zoals lange duikers aanwezig die hierop negatief van invloed kunnen zijn.

In de inrichtingstekening en het projectplan (ontwerpbesluit) wordt in het geheel niet ingegaan op het saneren van de overstort van Parenco.

Concluderend vindt de Vereniging dat het zeer de vraag is of het verleggen en de verlenging van de beek met 1000 meter enige ecologische meerwaarde zal opleveren. Daarbij komt nog dat er geen enkele duidelijkheid is over de verdeling van het beschikbare water over de oude en de nieuw aan te leggen beek en de plas. Verder zouden de mogelijkheden van de plas voor met name macrofauna, vissen en vegetatie betrokken moeten worden bij dit project.

Reactie Waterschap:

De stroomsnelheid en de waterdiepte in de aangepaste loop voldoen voor het grootste deel van het traject aan de minimale randvoorwaarden om als paaiplaats voor de doelsoorten te dienen. Soorten waarvoor de beek na aanpassing , naast de winde en de rivierprik, ook bereikbaar wordt betreffen fint, spiering, bot, serpeling, riviergrondel, aal, alver en kwabaal.

De omstandigheden zijn echter niet voor alle soorten optimaal. Er zullen daarom ook een paar korte delen in de aangepaste beek uitgediept worden. Daar zal de stroomsnelheid dan wel minder zijn. Opgemerkt wordt dat de door de Vereniging aangehaalde paaiplaatsen niet per definitie in de stroomloop, maar ook in bijvoorbeeld de waterpartij bij Parenco gesitueerd kan zijn.

Daarbij wordt de monding van de aangepaste beek in de Nederrijn passeerbaar voor vis, terwijl dit in de huidige situatie niet zo is.

De in dit onderdeel van de zienswijze aangehaalde cascade (bij papierfabriek Schut) valt buiten het projectgebied. De genoemde lange duikers liggen ook buiten het projectgebied , maar zijn vispasseerbaar en kunnen op een toekomstig moment, bijvoorbeeld bij wegrenovatie, geoptimaliseerd worden.

De overstort van Parenco geeft alleen water bij zeer hoge waterstanden in de Nederrijn. Dit betreft gezuiverd water afkomstig uit de zuiveringsinstallatie. Met realisatie van de voorgenomen maatregelen wordt voldaan aan de KRW-doelen en HEN-functie voor de beek in de uiterwaard. Koppeling van de beek aan de plas (stagnant water en geen KRW-waterlichaam) is hiervoor niet nodig en kostenverhogend.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 2f:

In het projectplan wordt nagenoeg geen rekening gehouden met het sociale aspect.

In paragraaf 1.3 wordt gemeld dat de recreatief waardevolle huidige monding van de Heelsumse beek behouden blijft, maar de hoeveelheid water die door de monding gaat zal drastisch afnemen, waardoor de recreatieve waarde sterk achteruit gaat.

De aanpassing en verlegging van de beekloop hebben tot gevolg dat deze veel meer richting de drukke provinciale weg komt te liggen. Verder zal de rivier (Nederrijn) een grotere aantrekkingskracht blijven houden op de recreant dan de aangepaste beek. De aangepaste beek zal dus geen recreatieve meerwaarde opleveren.

Verder is de Vereniging van mening dat de communicatie met de (Renkumse en Heelsumse) bevolking onvoldoende is. Tijdens een mondelinge toelichting is uitgelegd dat de bevolking pas dan zal worden ingelicht, nadat het definitieve plan is vastgesteld. De gebruikers van het gebied zullen geen invloed kunnen hebben op de vorm van het project. De Vereniging is van mening dat een dergelijke gang van zaken niet meer van deze tijd is. In de troonrede sprak de koning over een participatie maatschappij. Dit kan breed worden uitgelegd: participatie betekent (actieve) deelname, betrokkenheid. De Vereniging is dan ook van mening dat het waterschap niet alleen enkele "belanghebbenden" maar ook de Renkumse bevolking bij de ontwikkeling van het plan had moeten betrekken vóórdát deze werd vastgesteld.

Reactie Waterschap:

Het waterschap heeft bij de planvorming zoveel mogelijk rekening gehouden met de lokale situatie en de aanwezige verschillende belangen. Daarbij heeft afstemming met de grondeigenaren en de aanwezige belangenorganisaties plaatsgevonden.

De huidige cascade functioneert niet als vispassage en kan niet worden verlaagd. De cascade is een onderdeel van een grote betonnen constructie die voor Rijkswaterstaat nodig is als oeverbescherming. Om hier een duurzaam goed functionerende vismigratie te realiseren, zou gekozen moeten worden voor een ander soort vispassage. Indien daarvoor gekozen was, dan had de recreatief waardevolle huidige monding aanzienlijk moeten veranderen en daardoor zou zij veel van haar charme verliezen.

In het huidige ontwerp komt er weliswaar minder water door de huidige monding, maar de plek blijft wel gehandhaafd.

Wat de recreatie betreft komt er door de beekaanpassing veel lengte beekbeleving bij, maar gaan er geen plekken verloren. Kortom er gaat recreatief gezien wel iets verloren (minder water in huidige monding), maar er komt ook wat voor terug. De weging hiervan zal per persoon verschillen.

Op basis van de zienswijzen en verdere uitwerking is gekeken of de ligging van de aangepaste beek verder van de N225 af gesitueerd kan worden. Besloten is het ontwerp tussen de Veerweg en de grote plas meer in de richting van de Nederrijn te situeren. Het ontwerp is op dit punt dan ook aangepast.

Op het ontwerpbesluit Projectplan heeft een ieder gedurende de zienswijze periode kunnen reageren. Ruim voor aanvang van de uitvoering zal de beekaanpassing tijdens een informatieavond nader aan belangstellenden worden toegelicht.

Samenvatting inhoud zienswijze onderdeel 2g:

Het effect van de aanpassing van de beekloop zal voor vismigratie beperkt zijn door de aanwezigheid van de N225. Dit betekent dat tegenover de hoge kosten een zeer beperk resultaat staat.

Reactie Waterschap:

Voor de aanpassing van de Heelsumse beek in de uiterwaarden zijn diverse onderzoeken en berekeningen verricht. Op basis hiervan zijn zowel het waterschap als Rijkswaterstaat van mening dat de aanpassing, ondanks de aanwezigheid van de N225, een aanzienlijke meerwaarde geeft in het licht van de te behalen KRW-doelen en HEN-functie. In de toekomst kunnen in combinatie met dan te verrichten werkzaamheden, bijvoorbeeld renovatie van de N225, enkele bovenstrooms (buiten het projectgebied) gelegen punten verder geoptimaliseerd worden.

Wel/ geen wijziging in het besluit

Mede als gevolg van deze zienswijze is besloten om een deel van de aangepaste beekloop te verleggen in zuidelijke richting (verder vanaf de N225). Globaal betreft dit het deel tussen de grote plas en de Veerweg.

Deze wijziging is in de bijlagen bij het definitief besluit Projectplan weergegeven op de 'Inrichtingstekening Aangepast DO' en op de tekening 'Dwarsprofielen bij Inrichtingstekening aangepast DO'.

De overige onderdelen van de zienswijze hebben niet geleid tot aanpassingen van het projectplan.